

«Πίστη και Προσδοκία της Ανάστασης» κατά τον όσιο Σωφρόνιο τον Αγιορείτη (Έσσεξ)

[Ορθοδοξία](#) / [Πατερική Θεολογία](#)

[Χριστίνα Κατζουράκη, Ιατρός, Θεολόγος, Μτ Θεολογίας](#)

«Η ευλογία του Θεού να είναι με όλους σας, και ας ετοιμασθούν οι ψυχές σας για την ένδοξη μετάβαση στον άλλο κόσμο με την πλήρη ελπίδα, με την αδίστακτη πίστη στην ανάστασή μας...Η πίστη του ανθρώπου αποτελεί μεγάλη δύναμη που καταρτίζει τον ίδιο...Να δώσει σε όλους σας ο Κύριος την πίστη αυτή»[\[1\]](#).

Τον λόγο αυτό απευθύνει με επιστολή του, ο Άγιος Σωφρόνιος, σε οικείο του πρόσωπο, μα και σε όλους εμάς, στους ανθρώπους κάθε εποχής, προτρέποντάς μας ασταμάτητα: σε έναν κόσμο όπου όλα μεταβάλλονται, είναι απόλυτα αναγκαίο εμείς να αναζητάμε το αμετάθετο Είναι. Σε συνθήκες ενός κόσμου όπου όλα αδιάκοπα σαλεύονται, εναποθέτοντας με την πραγματικότητά του αυτή, επάνω μας όλο το δυσβάστακτο βάρος του, εμείς πρέπει να αναζητούμε το ασάλευτο [\[2\]](#). Να αναζητούμε την ανάστασή μας για την αιωνιότητα, που γεννά μέσα μας τη σκέψη για το μη σαλευόμενο [\[3\]](#). Την «ασάλευτον Βασιλεία» (Εβρ. 12,28), την οποία, ο άγιος Σωφρόνιος αντιμετωπίζει σαν τρόπο εκδήλωσης της Θεότητας, δηλαδή

σαν Θείο ιδίωμα.

Η Ανάσταση του Χριστού. Γεγονός μοναδικό, που όμως μέσα στην μοναδικότητά του κρύβει την ανάσταση του ανθρώπου. «Πρόκειται για μας τους ίδιους, για τη δική μας ανάσταση»[\[4\]](#).

«Προσδοκώ Ανάστασιν νεκρών και ζωήν του μέλλοντος αιώνος. Αμήν». Πίστη και προσδοκία, εν Αγίω Πνεύματι. Η ζωοποιός δύναμη, η ικανή να δεχθεί τη ζωή. Και πού βρίσκεται η δημιουργική αυτή δύναμη; Στην προσευχή «παρ'ελπίδα επ'ελπίδι» (Ρωμ.4,18). «Αν ζούμε με την προσευχή, τότε πρέπει να αυξάνει διαρκώς μέσα μας η ενέργεια του Θεού Πνεύματος της ασάλευτης Ζωής». Πίστη και προσδοκία. «Πιστεύω», η λέξη με την οποία αρχίζει το Σύμβολο της Πίστεως. «Προσδοκώ» μια λέξη άλλης τάξεως με την οποία τελειώνει. «Όχι μόνο πιστεύω, αλλά και αναμένω». «Αυτή η ίδια η αναμονή- προσδοκώ ανάστασιν- είναι ήδη ενέργεια, που οπωσδήποτε και απαρέγκλιτα θα μας αναστήσει». «Όταν πραγματικά αναμένουμε την ανάσταση των νεκρών, τότε εκεί κρύβεται ενέργεια, δύναμη που θα μας αναστήσει...»[\[5\]](#).

«Έτσι πρέπει να ζούμε: με το “προσδοκώ”. Διότι η ενέργεια της Αναστάσεως βρίσκεται στην πίστη». «Αν εμβαθύνετε στην προσδοκία της αναστάσεως των νεκρών, ελπίζω ότι ο καθένας θα διαισθανθεί ότι περιμένουμε την ανάσταση των νεκρών, διότι για μας πραγματικότητα είναι η αυθεντική πραγματικότητα του Αιωνίου Είναι. Αν, λοιπόν, έχουμε την προσδοκία αυτή, η ενέργειά της οπωσδήποτε θα μας αναστήσει, με άγνωστο τρόπο»[\[6\]](#).

Προσδοκούμε την Ανάσταση εκ των νεκρών. Προσδοκούμε μετοχή στην αιώνιο ζωή, αυτήν την «άλλη» μορφή του είναι. Την μοναδική αδιάστατη πράξη του πληρώματος του είναι, που περιπτύσσεται όλη την έκταση του χρόνου, δίχως η ίδια να έχει έκταση, ούτε να εμφανίζεται ως συνέχεια του χρόνου στο ατελεύτητο. Στην τελική έκβαση της ζωής μας δεν θα υπάρχει πλέον χρόνος, που αποτελεί μορφή της ευμετάβλητης υπάρξεως, όπου εμπεριέχεται το στοιχείο του πάθους[\[7\]](#). Το περιεχόμενό της θα αλλάξει και θα γεμίσει με την ατελεύτητη δύναμη της ζωής του ίδιου του Θεού. Θα αποκτήσουμε με σύνεση, μέσα μας την Άκτιστη Ενέργεια, η οποία κατά τη φύση της ανήκει μόνο στον αιώνιο Θεό και αποτελεί το αιώνιο Είναι, υπερβαίνοντας την κατάσταση της δημιουργίας η οποία αποτελεί διαδικασία που εμείς ονομάζουμε χρόνο. Εδώ δεν εφαρμόζονται οι έννοιες της εμπειρικής πραγματικότητας, της έκτασης και της διαδοχικότητας, της αρχής και του τέλους, του πριν και του μετά[\[8\]](#). «Η αιωνιότης δεν έχει διάρκειαν, καίτοι περιβάλλει πάσας τας εκτάσεις των αιώνων και του κοσμικού χώρου. Δυνάμεθα να ομιλώμεν περί αυτής ως “περί αιωνίου στιγμής”, ήτις δεν υπόκειται εις ορισμόν ή καταμέτρησιν χρονικήν, διαστημικήν ή λογικήν. Εν αυτή τη ανεξιχνιάστω αιωνία στιγμή, και ημείς, κατά την δωρεάν του Αγίου Πνεύματος, θα περιλάβωμεν εν αγάπη την πληρότητα της απ’ αιώνος κτίσεως διά μιας στιγμιαίας, αθανάτου πράξεως όλης ημών της υπάρξεως. Και τότε ο Θεός θα είναι τα πάντα εν πάσι»[\[9\]](#). Η ψυχή «βλέπει» με το άγιο Πνεύμα όλο τον κόσμο, απ’ αρχής μέχρις εσχάτων, τον Αδάμ παγγενή και τον αγκαλιάζει με αγάπη, ξεφεύγοντας από τα όρια του πρόσκαιρου και του υλικού, και πραγματώνοντας την «εικόνα και ομοίωση» Θεού, στην οποία ανήκει η αιωνιότητα. Μετέχοντας στην αιώνια Ζωή το κτίσμα, νικώντας τον θάνατο, εν τω Αναστάντι Χριστώ, γίνεται αιώνιο επίσης, όχι μόνο με την έννοια της απεριόριστης παράτασης της ζωής του, αλλά και με την έννοια ότι γίνεται άναρχο, όχι κατ’ ουσίαν, αλλά κατά χάριν, ως κοινωνία με την αΐδιο Ενέργεια-Αγάπη του Θεού. Γιατί η σφαίρα της Θείας υπάρξεως στην οποία μπαίνει, δεν έχει ούτε αρχή ούτε τέλος. Η Αγάπη αυτή «ως άναρχος και αμετάθετος ζωή του Τριαδικού Θεού διά της ενοικήσεως αυτής εν ημίν, δεν καθιστά ημάς μόνον αθανάτους, υπό την έννοιαν ότι η ύπαρξις ημών θα παρατείνηται εις τους αιώνας, αλλά και “ανάρχους”, διότι και η ενδοτριαδική Αγάπη είναι καθ’ εαυτήν άναρχος. Το άκτιστον Φως, συγκαταβαίνον εις τον άνθρωπον, δίδει εις αυτόν την ζώσαν πείραν της Αγάπης ταύτης. Η ενέργεια αυτής υπερνικά τον πλήξαντα ημάς θάνατον και βιούται ως εκ νεκρών ανάστασις εις νέαν, άναρχον πλέον ζωήν

»[10].

Αυτή η δύναμη της «προσδοκίας» προσεγγίζεται από τον άγιο Σωφρόνιο και από την αρνητική, την αντίθετή της όψη. Την απόγνωση. Ως απουσία της συνειδήσεως της προσδοκίας. Για τον άγιο η απόγνωση «είναι η απώλεια της συνειδήσεως εκείνης, την οποία θέλει ο Θεός ως προϋπόθεση για να μας δωρίσει την άναρχη ζωή Του»[11]. Έτσι ο άνθρωπος ζει την απόγνωση ως μεγάλη αμαρτία και πάθος, αρνούμενος εκείνο που ο Θεός ετοίμασε για μας[12] και καταδικάζοντας μόνος του τον εαυτό του σε θάνατο[13]. «Ακριβώς εν αυτή τη αυτοκαταδίκη εις πλήρη μετά θάνατον εκμηδένισιν έγκειται η πνευματική ουσία της απογνώσεως»[14].

Αιώνια ζωή είναι η πνευματική ζωή. Η ειρήνη της καθαρής σκέψης και του ήθους στην αδιαίρετη ενότητά τους, με έννοια όχι ψυχολογική, δηλαδή ως υποκειμενική εμπειρία, αλλά έννοια οντολογική, δηλαδή ως τον Νου και την Αγάπη του Χριστού. «Αγάπη στη Σοφία και Σοφία στην Αγάπη. Κι' αν αυτό ανταποκρίνεται στην αλήθεια, τότε αυθεντικά αιώνιος είναι ο Μόνος Θεός, ενώ εμείς μόνο κατά το μέτρο που μένουμε στον Θεό και ο Θεός σε μας»[15].

Το απ' αιώνος απόκρυφον Μυστήριο της Θείας Αγάπης γνωρίζουμε στη Θεία Λειτουργία. «Εν αυτή ζώμεν όντως τον τύπον της αναστάσεως» και «αύτη σβεννύει την δίψαν του πνεύματος ημών δι' άλλου ύδατος, «αλλομένου εις ζωήν αιώνιον(Ιωαν. 4,14)»[16].

Ωστόσο, κατά τον άγιο Σωφρόνιο, η μετοχή στη χαρά της Αναστάσεως προϋποθέτει την μετοχή στην ζωή του Κυρίου και την ομοίωσή μας με Αυτόν, «διά της κοινωνίας εις τα παθήματα του Χριστού υπέρ ημών. Συμμετέχοντες εις την επίγειονζωήν του Κυρίου αποκτώμεν την Θεϊαν αιωνιότητα, την πεπληρωμένην

αγάπης»[17]. Έτσι μόνον αν, κατά την δωρεάν του Αγίου Πνεύματος, αποκτήσουμε πείρα στη δική μας ζωή των καταστάσεων του Ιησού Χριστού στο Μυστικό Δείπνο, στη Γεθσημανή, στα κριτήρια του Άννα, του Καϊάφα και του Πιλάτου, αν μετέχουμε στην άρση του Σταυρού Του, στους βασανισμούς, τους εξευτελισμούς και το μαρτύριο της ανθρωποεγκαταλείψεως μα κυρίως της Θεοεγκαταλείψεως και στην Κάθοδο στον Άδη, βιώνοντας έτσι την πλήρη εν μετανοία κένωσή μας, μπορούμε να δεχθούμε την μετάδοση της πείρας της Αναστάσεως[18]. Μόνο αν, διά της δωρεάς του Αγίου Πνεύματος προσεγγίσουμε πνευματικά την αίσθηση του θανάτου του Χριστού, θα προσεγγίσουμε συνάμα και την δύναμη της Αναστάσεώς Του, φθάνοντας «τα τέλη των αιώνων» και ψηλαφώντας την Θεία Αιωνιότητα[19]. Διά του ζωοποιού πόνου και των παθημάτων οδηγούμαστε στην μετάνοια και στην αναγεννητική προσευχή της μετανοίας, η οποία μας οδηγεί «βραδέως εις ενεργόναίσθησιν της αναστάσεως της εαυτού ψυχής»[20], αυξάνοντας διαρκώς μέσα μας η ενέργεια του Θείου Πνεύματος, της ασάλευτης Ζωής[21] και τότε: «*Ει ουνσυνηγέρθητε τω Χριστώ, τα άνω ζητείτε, ου ο Χριστός έστιν εν δεξιά του Θεού καθήμενος*(Κοριν. 3,1)»[22].

Συχνή είναι η αναφορά του αγίου Σωφρονίου στην διαπίστωση πως τη χαρά της Αναστάσεως τη γευόμαστε, για πολύ σύντομο χρονικό διάστημα[23], ίσως για λίγες μόνο ώρες. Το γεγονός αυτό είναι, κατά κάποιο τρόπο, γεγονός μη αναμενόμενο, που αντλεί όμως την πραγματικότητά του από τον προσανατολισμό του ίδιου του Ευαγγελικού μηνύματος. Η Ευαγγελική υπόσχεση και προσδοκία οδηγεί στο απόλυτα ασάλευτο της Βασιλείας του Πατρός και του Υιού και του

Αγίου Πνεύματος. Οδηγεί στην αιωνιότητα, που γεννά μέσα μας τη σκέψη για το μη σαλευόμενο, το αμετάθετο. Όμως, «η εμπειρία της ζωής αυτής έρχεται σε απόλυτη αντίθεση με την ιδέα μας για το ασάλευτο Είναι. Ωστόσο αυτό υπάρχει»[\[24\]](#). Όλα ρέουν στην ζωή μας μέσα σε συνεχείς αλλαγές, εξασθενώντας την εμπειρία της σταθερότητας του αμετάθετου. Και μόνο βαδίζοντας, την Οδό του Κυρίου, σιγά, ταπεινά, υπομονετικά, κενωτικά, οδηγούμαστε «εκεί, όπου ο Κύριος είναι» και όπου καλεί τον Εκείνου διάκονο. Εξ' άλλου, κατά τρόπο παράδοξο, το Πάσχα για μερικούς, διαπιστώνει ο άγιος Σωφρόνιος, είναι καιρός δοκιμασίας, που γίνεται αισθητή ως κάποιο κενό στο είναι, ως εξουσιαζόμενο από τον θάνατο. «Να, ήρθετο Πάσχα, κι όμως μένω στον θάνατο των παθών». Ναι, ίσως αυτό συμβαίνει. Όμως, κατά τρόπο απόλυτο η πάλη μας κατά των παθών θα πρέπει να διαπνέεται από την βεβαιότητα πως τίποτα τελικό δεν υπάρχει εκτός από τον Χριστό. Να διαπνέεται από την πίστη και την προσδοκία-αναμονή της αναστάσεως[\[25\]](#).

Το Πάσχα, που γιορτάζουμε προς το παρόν δεν είναι το άνω, είναι Πάσχα μερικό. Τύπος μόνο εκείνου του Αιωνίου, και δεν μπορούμε ακόμη να φθάσουμε στην τέλεια απόλαυση της χαράς[\[26\]](#). Η ενέργεια της Αναστάσεως υπάρχει μέσα μας όχι όμως ακόμη με συντριπτικό τρόπο, όχι ακόμη ως κάτι το απόλυτα στέρεο[\[27\]](#). Και μόνον όταν «ο Θεός είναι τα πάντα εν πάσι» (ΑΚορ. 15,28), τότε κι εμείς θα καταστούμε μέτοχοι της αιωνιότητας, όχι πλέον «εκ μέρους» και για σύντομο χρόνο, αλλά στην πληρότητα. Τότε μόνο θα καταστεί δυνατή η χαρά που δεν σκιάζεται από τίποτε[\[28\]](#).

«Χριστός εγερθείς εκ νεκρών ουκέτι αποθνήσκει, θάνατος Αυτού ουκέτι κυριεύει» (Ρωμ. 6,9). Η νίκη Αυτού εν τη αιωνιότητι είναι βεβαία. Και το πνεύμα προσεύχεται εν ημίν:

Ο Κύριος μου και ο Θεός μου...

Νυν, Κύριε Ιησού Χριστέ, κατά την δωράν της ανεξιχνιάστου δυνάμεως καιευδοκίας Σου προς ημάς και εγώ μεταβαίνω εκ του θανάτου εις την ζωήν»[\[29\]](#).

Παραπομπές:

[1] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Γράμματα στή Ρωσία, Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου, Έσσεξ Αγγλίας 2009, σελ. 132.

[2] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Γράμματα, σελ. 75.

[3] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οικοδομώντας τον ναό του Θεού μέσα μας και στους αδελφούς μας, τομ. Β', Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου, Έσσεξ Αγγλίας 2013, σελ. 261.

[4] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οικοδομώντας, τομ. Β', σελ. 261.

- [5] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Γράμματα, σελ. 75-78.
- [6] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οικοδομώντας, τομ. Β', σελ. 40, 262, 275.
- [7] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Άγώνας Θεογνωσίας, Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου, Εσσεξ Αγγλίας 2004, σελ. 256-257.
- [8] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οικοδομώντας, τομ. Γ', σελ. 76.
- [9] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οψόμεθατόν Θεόν καθώς ἐστί, Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου, Εσσεξ Αγγλίας 1992, σελ. 173.
- [10] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οψόμεθα, σελ. 315, ο Γέροντας Σιλουανός, σελ. 161.
- [11] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οικοδομώντας, τομ. Β', σελ. 41.
- [12] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οικοδομώντας, τομ. Γ', σελ. 78.
- [13] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οικοδομώντας, τομ. Β', σελ. 41.
- [14] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οψόμεθα, σελ. 416.
- [15] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Άγώνας Θεογνωσίας, σελ. 256-257.
- [16] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οψόμεθα, σελ. 363.
- [17] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οψόμεθα, σελ. 354.
- [18] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οψόμεθα, σελ. 354.
- [19] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οψόμεθα, σελ. 388.
- [20] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οψόμεθα, σελ. 389.
- [21] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οικοδομώντας, τομ. Γ', σελ. 75.
- [22] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οψόμεθα, σελ. 354.
- [23] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οικοδομώντας, τομ. Β', σελ. 223, 262.
- [24] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οικοδομώντας, τομ. Β', σελ. 262.
- [25] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οικοδομώντας, τομ. Β', σελ. 278.
- [26] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Άγώνας Θεογνωσίας, σελ. 257.
- [27] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Άγώνας Θεογνωσίας, σελ. 268.
- [28] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Άγώνας Θεογνωσίας, σελ. 257.
- [29] Αρχιμ. Σωφρόνιος, Οψόμεθα, σελ. 389.

<https://bit.ly/3f5bUEH>